

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1947. G.

31. OKTOBRĪ

Nr. 44 (146)

LIELĀ DRAUDZĪBA

Lielās Oktobra revolūcijas trīsdesmit gadu svētkos visā plašajā Padomju Savienībā sasauksies tauta ar tautu, austrumi sveicinās rietumus, ziemeļi dienvidus, — ar jaunu spēku izskanēs pasaulē padomju tautu draudzības aicinājums. To saklausīs darbaļaudis visās zemēs, visur, — kur brīvība izcīnīta un kur tā vēl jācīnās. Padomju pilsoņi lielo draudzības likumu svinēs kā savas valsts varenības visdrošāko pamatu, kas ikvienai nācijai paver ceļu krāšņam uzplaukumam.

Latviešu rakstnieki septembrī un oktobrī apceļoja vairākas padomju republikas. Šis ceļojums deva mums visai daudz. Tas, kas bija izlasīts un dzirdēts, guva reālu, dzīvu veidu. Ik brīdī, ik solī mēs pārliccinājāmies, cik dziļas saknes padomju draudzībai, cik svētīgi tā ietekmējusi padomju republiku attīstību, cik plašas perspektīvas tā pašķir nākotnē. Bargajos kauju laukos padomju tautu draudzība bija pārbaudīta un apliecināta asinīm, un daudzi karavīri, kas sapazinās, aizstāvēti savu sētu un visu socialistisko Dzimteni pret fašistu tebrucējiem, nāvēi acis raugoties, visgrūtākajos dzīves mirkļos noslēgto draudzību saglabās visu mūžu. Tas izpaudās jau pašās pirmajās miera dienās, kad tūkstošiem lauku stāvēja pie savu māju drupām, pie sagrautiem tiltiem un nezāļu sagrābtiem tūrumiem. Daži karavīri tad palika tālu no sava pagalma tā malā, kur bija šķarjās, nolika šauteni un palīdzēja brāļiem, kam bija atnesis brīvību, atjaunojot saimniecību. Drīz vien jaunie dūmeņi vēstīja kaimiņiem, ka zem jaunajiem jumiem pavardā sprakst liešma un pie galda sēstas ļaudis, kas uzvarējuši visjaunākās briesmas — fašisma varmācības un necilvēcības spārdus, un saglabājuši un nostiprinājuši padomju lielāko dārgumu — darbaļaužu draudzības garu. Nevienš līgi nestāvēja dikā pie upēm, kas izsēja no dzelmēm saspridzinātos spraišus, — drīz vien pacēlās jauni tilti. Rīgā viens Daugavas krasts pēc vāciešu pādzīšanas savienojās ar otru pasakainā štrūmā, jo jauno tiltu cēla draugu, brāļu rokas. Jānim Grotam viņu darbs iedvesa nākotnes redzējumu par mirdzošo tiltu, pa kuru «uz dzīvi mūžīgu iet čaklā latvju cilts». Pazuda nezālainās atmetas un postažas, no jauna ievilpējās druvas, atkāpās tumsa, iemirdzējās Ķeguma gaiss, un tas viss bija iespējams tādēļ, ka padomju tautas vieno cieša, nesavtīga un cēlsirdīga draudzība.

Kad septembra sākumā šķīrāmies no sirmās Maskavas, lai dotos uz dienvidiem, mēs ikviens dziļi izjutām, cik varenus darbus paveikuši lielā krievu tauta, cik plaša viņas nozīme Oktobra valsts saliedēšanā, visu padomju tautu un cilšu apvienošanā. Tautu iedvesmota tā un vadītāja, nenogurdināma palīdzētāja un nesatricama aizstāvētāja tā bijusi visus trīsdesmit padomju gadus. Bet brīvības, nacionālās patstāvības, darbaļaužu sadraudzības idejas tai bijušas dārgas jau sen, allaž par tām cīnījušies labākie krievu ļaudis, zinātnieki un rakstnieki, krievu progresīvie intelektuāļi, revolucionārais proletariāts. Kam palikuši rūgti atmiņā cara gubernatori un žandarmi, kuratori un priestāvi, tam jāatceras, ka pret šiem apspiedējiem allaž karājuši visi lielle krievu gari, ka šai cīņai pret cara patvaldību visu tautību darbaļaužu solidaritāte nav nomākta, bet gan pienācīgas spēkā. Tā atrada pilnīgu piepildījumu Oktobra revolūcijā, kas atnesa brīvību sagrautās imperijas tau-

J. SUDRABKALNS

tām. Tā izaugusi par visvarenāko progresu spēku pasaulē.

Krievu tautu sveicināja visur, kur aizlocījās mūsu ceļš, kā padomju tautu brīvības māti. Baku lielā azerbaidžāniešu dzejnieka Nizami astoņsimt gadu svinībās ievērojamos krievu rakstniecības pārstāvjus saņēma un pavadīja ovacijām. Un tām nekad nebija oficiālas pieklājības pieskaņas, tās izauga no jūtām, no sirds, no patiesas pateicības un apbrīnošanas, no negrozāmas vēlēšanās ikvienam piepildīt savu nacionālo un viscilvēcisko misiju sadraudzībā ar krieviem. Laimīga tauta, kas pratuši modināt tādas jūtas.

Visur mūs uzpēma kā mīļus ciemiņus. Visur daudzīnāja mūsu Rīgas daļumu, slavīnāja latviešu darbaļaužu čaklās rokas, pieminēja Raini un Andreju Upiti, zināja mūsu gadsimteņu cīņas pret vācu tebrucējiem, priecājās par mūsu sasniegumiem, bija gatavi palīdzēt visās mūsu vajadzībās. Ukrainā dzīva no pilsonkara laikā mūsu sarkano strēlnieku kaujas slava, un Kijevas rakstnieki minēja vairākus ukraiņu darbus, kur notēloti latvju vīri. Charkovā atcerējās Rīgas strādniekus, kas tur leradās pirmā pasaules kara laikā, kad tika evakuētas mūsu pilsētas fabrikas, slavēja viņu prasmi, šķiras apzinu un revolucionāro kaujinieku drosmi, kas spilgti izpaudās tad, kad strādniekiem bija jāķeras pie ierociem, lai aizstāvētu jauno padomju iekārtu. Un tad mēs domājām, ka Lielajā Tēvijās karā pirmo Dņepras uzcēlēju vidū ir arī latvieši un ka Latvijā par mūsu brīvību cīnījās ukraiņi. Pārāk maz vēl mēs esam rakstījuši par šo cīnītāju sadarbību, pārāk maz arī parastam ukraiņu literatūru. Esam nu cieši apsolījušies nākamgad sagatavot prāvu ukraiņu dzejas antoloģiju, un Kijevas un Charkovas rakstnieki savukārt vēlas tulkot latviešu darbus.

Baku svinībās padomju tautu draudzības varavīksne atmirzēja visā spožumā un daļumā, savienodama desmit tām tautu. Kad uzbeķa Gafurs Gulams vienu pēc otras tina vaļā savas dāvanas, aplausi nevarēja rīmties. Tur bija gan Nizami darbu tulkojumi, gan jaukas, vērtīgas ģimenes. Lēģi atvīzmoja lietuvieša Antanas Venclovas atvestais Baltijas jūras dzintars, pārmijus skānēja gruziņu, armenņu, krievu, ukraiņu, tadžiku, moldavu un daudz citu runas, visai silti zāle sūmināja Valdi Luksu. Lielais azerbaidžāniešu dzejnieks bija pietūlies no kapa smiltīm, no gadsimteņu tumsas. Nizami atgriezās pie savas brīvības un laimīgās tautas, un mēs viņu savās domās redzējām un apsvaicām taisnīgu tādu, kādu to izveidojis azerbaidžāniešu tēlnieks Abdurachmanovs — staltu, dzienu, ar liesmainu seju. Sachi un šeiči bija pazuduši, vergu važas sarautas, tukšneši atdzīvojās, nafta, ko mānticīgie ugunsplēfūdzēji domāja esam dievību, bet neprata un nevarēja izmantot, dod galemu un spēku visai valstij, un no augstā kalna atdzimūšo Nizami sveicina Kirovu. Kādā vakarā Bakū uzstājās pussimts dzejnieku, un Jāņa Grotā tūta redzējām tur bij šalčoņas atbalsis. Ne-tālu no Kirovabadas mēs savļipoti vē-rāmies kuplajā strādnieku un kolchoz-nieku, intelektuāļu, jaunatnes saimē Nizami mauzoleja piekāje. Vai jēl vie-nā kapitalistiskā valstī tā mīlē un go-dina dzejnieku? Vai angļu valdība sa-vās dominijās un kolonijās tā godinā-just jēl vienu citas tautas rakstnieku vai zinātnieku? Vai angļi un amerikāņi

vispār rūpējušies, lai viņu cittautu pa-valstnieki, viņu nicinātās un izsūktās krāsainās tautas varētu izkopt savu kul-turu, savu mākslu un zinātni? Simtiem miljoni ļaužu tur vēl cīnās par savu patstāvību, par viselementārākajām cilvēka tiesībām. Kapitalistiskās zemēs nav iespējamas tādas rakstnieku sa-nāksmes, nav iespējami tādi rakstnie-ku ceļojumi ar valdības un visas tau-tas atbalstu. Tādas lietas iespējamas Padomju Savienībā. Savā ceļojumā mēs no jauna redzējām, ka dārgo seno mantojumu, visu labo tradīciju glabā-tāji un jaunu vērtību radītāji ir pa-domju ļaudis.

Kad kāds no mums pieclem domā par ļaudīm, ar kuriem esam sastapu-šies, vispirms ieraugām darba biedru, rakstnieku sejas. Mums šķiet, vēl iz-tūlēm mums māj ukraiņietis Save Golovanivskis, azerbaidžānieši Ach-meds Džamils un Osmans Sarivelli, armeņi Gurgens Borjans, Ovanesjans un Siross, gruziņi Karlo Kaladze un Aleksandrs Gomlašvili, abchazietis Huhuts Bgadžba un daudzi, daudzi citi. Mēs negribam vairst nevienu no viņiem pazudēt no sava redzes loka, viņiem vieta mūsu draudzībā. Bet mēs domājam arī par rūpnīcu meistariem un inženieriem, kolchozu priekšsēdētā-jiem un ganķem, valdības un komunis-tiskās partijas darbiniekiem, ar kuriem esam tikušies un sarunājušies. Visi viņi priecējās par viesiem no Latvijas, gri-bēja daudz stāstu dzirdēt par Latviju un tās sasniegumiem, un pais visvien-kārākais, ikdienišķākais cilvēks viņu saimē bija kulturalāks. Izglītotāks un smalkjūtīgāks nevien par Rietumeiropas un Amerikas līdzīgas profesijas ļaudīm, bet arī par daudziem slaveniem kapi-talistiskās pasaules zinātniekiem un sa-biedriskiem darbiniekiem. Viņu galvas bija gaišas un sirdis kvēlas, viņus ne-varēja ne apmulsināt, ne sabaidīt atom-nieku un dolarnieki, asiņainie melu fabricētāji un kara kūdītāji, — pa-domju ļaudis labi atšķēlina starptau-tiskās politiskās mežglus, ar sirdi un dvēseli uzticas komunistiskajai partijai, kas radījusi jauno sabiedrību, — viņi droši raugās nākotnē. Armeņu kolcho-zā priekšsēdētājs, uzsaukdams laimes latviešu tautai un kultural, atgādināja, ka mums par savu brīvību jāpateicas krievu tautai un bolševiku partijai un ka mēs esam vēl jauni padomju pa-valstnieki, kam vēl jācīnās, lai sa-nsliegtu citu republiku līmeni. Šis vēlē-jums jāiegūst mums visiem, vienaiņa, kādā nozarē mēs kurais strādājam.

So vēlējumus padara vieglāku draudzība, gatavība palīdzēt, kas raksturo visu padomju tautu pārstāvjus, spērtne no atsaucība, ko izjutām visā savā ceļojumā. Erevanā, Rakstnieku savienī-bā aizkustināti klausījāmies, kā skanēja armeniski Mirdzas Kempes, Valds Luksa un monas dzejas. Tīlīsi Nizami piemiņas vakarā latviešu rakstnieki sēdēja prezidijā, un Georgijs Leonidze teica, ka tīkai Padomju Savienībā ie-spējams tāds vakars, kur gruziņi un latvieši, kuru zemes šķēr tūstoši kilo-metru, godina azerbaidžāniešu dzej-nieka piemiņu. Varavīksne no Baltijas jūras bija nolaidusies Kaukaza kalnos. Dīzēno Oktobra svinību priekšva-karā no jauna domājām par tautu draudzību, kas tik brīnīgi savieno simtiem miljoniem padomju pilsoņu. Lielā Stalīna, komunistiskās partijas, pašu padomju tautu radītāis draudzī-bas likums ikvienam mums ierakstīts prātā un sirdī. Isā laikā esam guvuši ievērojamus, jaunus panākumus, vēl krāšņāka lielās draudzības saulē uz-plauks Padomju Latvija nākotnē.

LAI DZĪVO LIELĀS OKTOBRA SOCIALISTISKĀS REVOLUCIJAS XXX GADADIENĀ!

V. Medvedjeva plakāts Oktobra revolūcijas 30. gadadienai

Mirdza Ķempe

Dņeprostrojā

Dņepras augstā krastā stāvu —
Speika, upe brīvā tu!
Tavi dēli neatlāva,
Lai tu svešiem vergotu.

Tava sprauze šalc un gulgo,
Tūkstoš spuldžu iedeg tā,
Vise Zaporožje spulgo,
Mirgo šachtas Donbasā.

Izbrucēji gāja bojā,
Bēdu dienām nāca gais.
Atjaunotā Dņeprostrojā
Vāreni grand tava balss.

Pļūsti, pļūsti, upe dzīvā,
Esi avots galmai tai,
Kuru tavi dēli brīvie
Deva mātei Ukrainai.

Draudzīga un spēka pilna
Dzied tā milzu turbinās,
Dņepra, tavu ziļu vilni
Gaismas vilni pārvērs tā.

Surp no Daugavas es nācu
Dzied tā milzu turbinās,
Slavu mūžīgu šalc krāces
Dņeprostroja cēlētjiem.

Jānis Grots

Maskavas 800 gadu jubilejā

Astoņsimtu gadu jubilejā
Maskavai bij cildens gaissums sejš.
Kremļa zvainēs viņa atmirzēja —
Pilna saules, pilna ziedonvēja,
Maskava, kas ciņās vērēja.

Ieklausījās sava rīta dziesmās,
Viņu lūpas lielus vārdus teica —
Leņīnu un Stalīnu tie sveica.

Gadu simtiem cauri viņa triecās,
Varmācības priekšā nenoliecās,
Līdz par sirdi cilvēcei tā kļuva,
Visām tautām dārga, mīļa, tuva,
Darba rokām, karstām sirdīm tuva.

Karavīri atcerējās kaujas,
Asins jūras pārietas un kraujas,
Atcerējās varonīgu Leņīngradu,
Spēkā pārpūstošo Volgu, Stalīngradu.

Svētku ugunis tā cēla bija,
Varena kā palu simfonija,
Laukumos un ielās tauta plūda
Spētku ugunis kā zelta rūda.
Jaunas mātes rokās bērnu nesa,
Mazo lūpas lielus vārdus dvesa,
Bērni noraudzījās staru liesmās,

Atcerējos arī es to lielo gadu,
Kopš zem Kremļa zvainēm savu
mūžu vada,
Laukums Sarkanais kad svētku gaismā
slīga,
Priekā sirds tad mana tā kā bezdelīga
Krūtīs lidinājās, dziesmā lidinājās,
Maskavā — kā visas cilvēcības mājas,
Maskavā, 6.—8., — IX — 47.

LIELĀS OKTOBRA SOCIALISTISKĀS REVOLUCIJAS 30. GADADIENĀI VĒLTĪTA JAUNRADES SKATE

LPSR Teatru biedrība kopā ar Mākslas darbinieku namu pirmdien, 3. novembrī, rīko Oktobra socialistiskās revolūcijas 30. gadadienai veltītu jaunrades skati. Šis sarīkojums notiks LPSR Valsts Operas un baleta teatrī. Tani bez tam vēl piedalīsies LPSR

Valsts Dramas, Dailēs, Jaunatnes, «Namiņš Sušenskā» Aleksandra Čaka tulkojumā; Cečelijās Dineres «Krievu dejas»; Pētera Sila dzejolis «Dzilī ūdenī»; Ačolaifa Taļa tēlojums «Elmura polderis»; Korneļija Zelinska raksts «A. Fadejevs un viņa romans Jaunā gvardē»; Nadeždas Pavlovičas raksts par Michaila Bubennova grāmatu «Baltijs bērs»; Aleksandra Čaka raksti: «Kopsoli ar padomju tautu» un «Ste-pāns Ščipačovs». Turpinās Annas Sak-ses romans «Pret kalnu».

IZNĀKUSI «KAROGA» 10. BURTNIKA

Iznākusi Latvijas Padomju rakstnie-ku savienības organa — literatūras un mākslas mēnešraksta «Karogs» 10. (oktobra) burtnīca. Burtnīcas saturā: Aleksandra Čaka dzejojums «Smolnijā 17. gada 6. no-vembra naktī»; Andreja Baloža dzejolis «Oktobra svētkos»; Valijas Brutānes dzejolis «Gājienis»; Jāņa Plaūza dzejo-lis «Oktobris»; Valda Grēviņa dzejolis «Oktobra balade»; Vladimira Majakov-ska poēmas «Labi» fragments «Ziema pils šturmešana»; Pāvila Vilpa tulko-jumā; Jūlija Vanaga dzejolis «Strē-lnieka dziesma» (no kino filmas «Uz-vara»); Vila Lāča stāsts «Pienākums»; Meinherda Rudziņa poema «Dziesmu ceļš»; Dāvida Cera dzejolis «Jaunā

maipa»; Stepana Ščipačova poema «Namiņš Sušenskā» Aleksandra Čaka tulkojumā; Cečelijās Dineres «Krievu dejas»; Pētera Sila dzejolis «Dzilī ūdenī»; Ačolaifa Taļa tēlojums «Elmura polderis»; Korneļija Zelinska raksts «A. Fadejevs un viņa romans Jaunā gvardē»; Nadeždas Pavlovičas raksts par Michaila Bubennova grāmatu «Baltijs bērs»; Aleksandra Čaka raksti: «Kopsoli ar padomju tautu» un «Ste-pāns Ščipačovs». Turpinās Annas Sak-ses romans «Pret kalnu». Mākslinieciskā pielikumā: P. Vasiļ-jeva — «V. I. Leņīns un J. V. Stalīns Smolnijā»; P. Upiša — «Bagāta raža»; V. I. Kurdova — «Baltieši».

TAISNĪBAS UN MIERA SARDZĒ

Osvālds Kublanovs

Šinī pašā aprakstā Džons Rids atēlo interesantu epizodu: — «3. novembrī (21. oktobrī) bolševiku vadoni sapulcējās savā vēsturiskajā apspriedē. Tā notika aiz slēgtām durvīm... Volodarskis, iznācis no istabas, pastāstīja man: «Leņins teica: — «6. novembrī (24. oktobrī) būtu pārāk agri uzsākt darbību: lai norisinātos sacelšanās, tad tai vajadzīgs pamats visas Krievijas apmērā, bet 6. novembrī vēl visi deputāti nepagūs ierasties kongresā. No otras puses, — 8. novembrī (26. oktobrī) būtu pārāk vēlu uzsākt darbību: šinī laikā kongress būs noorganizējis, bet lielai organizētai sanāksmei būs grūti pieņemt ātrus un izšķirošus lēmumus. Mums jāuzsāk darboties 7. novembrī (25. oktobrī), kongresa atklāšanas dienā...»

Daudzi citi rakstnieki un žurnālisti, kuriem bija lemts būt par Oktobra dienu lieciniekiem, patiesīgi pastāstīja aizrobožu lasītājiem par to, kā Krievijas darbaļaudis saņēma varu savās rokās.

Ārkārtīgi saniknotie intervisti centās nomērdēt jauno padomju republiku badā, pielietojot blokadai. Un atkal varonīgi atskanēja vadošo cilvēku balsis visā pasaulē. Anri Barbiss rakstīja: «Ar karagājieni pret krievu revolūciju grib iznīcināt socialisms. Pirmoreiz uz vēstures skatuves parādās īsts, patiesi socialistiskais režims Karš ar Krieviju — tas ir sociālais karš, tā ir grandioza šķiru cīņa...»

Atcerieties, ka visi pasaules ekspulātie ir saistīti ar nesaraunāmām saitēm!

Biedri! Padomju socialistiskās republikas karogs... tas ir cilvēces atbrīvošanas sarkanais karogs. Šinī karoga laistās zeļtā ieausts atēls un uzraksts. Atēls — tas ir krustam salikts veseris un sirpis. Uzraksts — tā ir... saprāta balsis... «Visu zemju proletārieti, savienojieties!»

Populārākais angļu rakstnieks Bernards Šovs 1921. gada janvārī deklarēja: «Pašreizējā momentā ir patiešām tikai viens interesants valsts darbinieks Eiropā: viņa vārds ir Leņins...»

«Mēs, socialisti (satiriski B. Šovs bieži mēlēja saukt sevi par socialistu... O. K.), iekarojot sev mazliet ērtību un komfortu, esam gatavi nogaidīt, bet cilvēki, kas patiešām grib kaut ko izdarīt un panākt, — kā Leņins, — tādi cilvēki negaida...»

«... Krievu bērns tagad jau no matzotes māca, ka augstākais cilvēka negods ir tas, ja cilvēks neklūst par radošu darbinieku. Lūk, kādas «šausmas» māca bolševiki bērniem!»

«Es nogurstu vērojot, ka Rietumu strādnieki un socialisti ar briesmīgu piepūli cenšas uzvelt akmeni kalnā, bet šis akmenis arvien novēlās lejā.»

«Akmenis neatlaidīgi novēlās lejā tāpēc, ka mēs savā darbā nepielietojam tos praktiskos paņēmienus, kā to dara Leņins.»

Pazīstamais vācu dzejnieks Johanness Bechers 1918. gadā uzrakstīja kvēlu vācu dzejnieka sveicienu Krievijas Padomju Federatīvajai Socialistiskajai Republikai:

— Aust gaisma Austrumos, un dzejnieks dodas

Tai pretī, — viņu karsti gaidāms, — Gaišs nakts, un lēkta staros diena

rodas, — Nav gaišs dienas nākums uzvarams.

Savu «Sveicienu» Johanness Bechers nobeidz ar šādiem vārdiem:

— Lai sveicam drošos cīnītājus!

Lūk, tumšās būdīnās un mājās

Jau pavārds līksmī ledzirkstas!

Pār augsti celtai barikadei

Un cauri nīkai kanonadei

Jau brīva dziesma paceļas.

Pretēji visu nožēlojamo praviešu «pařeļojumiem» un «paredzējumiem», padomju zemi neviens nevarēja iznīcināt, bet, gluži otrādi, — šī valsts, turpinot savu pastāvēšanu, pieauga spēkā ar katru dienu, viņas organismā arvien iepūda jaunus, varenus, dzīvošos sulas. Tauta, atrotojies piederības, atjaunoja sagrauto saimniecību, cēla un uzcēla jaunu dzīvi. Piepildījās lielais piecādu darba plāns.

Vēsti par pirmās piegādes plānu padomju valsts ienaidnieki uzņēma ar lielu nīkumu. Šo plānu viņi nosauca par «bolševiku nepiepildāmo sapni». Par «utoniņu» un vispār par «nepiepildāmu fantāziju». Un atkal no jauna padomju tautas varondarbi atrada dziļu un plašu atbalstu daudzās aizrobošanas dzejniekos un rakstniekos. «Lielais plāns» — tā Johanness Bechers nosauca savu poemu, kurā tas apdziedāja Padomju Savienības darbaļaudu varonību, ar kādu šie darbaļaudis uzveica visas grūtības un šķēršļus šī plāna izpildīšanā, viršiņīgi saļaužot socialisma ienaidnieku pretestību.

Starp daudzām aizrobošanas kultūras meistariem kas runāja patiesību par Padomju Savienību padomju varas nostāšanās laikā, mēs atrodam arī mūsu nesamierināmo draugu vārdu, mūsu biedru, talantīgo čeču žurnālistu Jūliju Fučiku, ko zvērīgi nogalināja hitleriskie slepkavas 1943. gadā, kad Čehoslovākija atradās vācu fašistu okupācijas varā.

Pirms divdesmit gadiem jaunais dzīvespriecīgais Jūlijs Fučiks atbrauca viesoties mūsu zemē. Viņš pabija Stalingradā un redzēja kā dzimst un piepildās piegādes pasākumi, — konkrēti gadījumā — Stalingradas traktoru rūpnīca, Lūk, ko toreiz rakstīja Jūlijs

Fučiks: «Vēsture mīl izcilus darba panākumus, izcilus darbus. Bet kas gan pazīst šos darbus tān momentā, kad tie rodas un piepildās?»

Kad noraugies strādniekos un inženieros, kurus arī nevar atšķirt no strādniekiem, kad noraugies šais nenogurstoši strādājošos cilvēkos, viņu sviedrainajās blūzēs, tad redzi tikai darbu. Bet viņi ne tikai strādā, viņi stāv rindās pie kooperatīviem, iemīlas, nicina aukstumu, spēlē kārtis un pipē pīpes, skaļi smejas un nosplaujas, bet dažubrid, — kas gan it kā pavism nepiestāv varoņiem, — viņiem gribas raudāt. Pēc tam, kad viņi bija samontējuši cechu 48 dienās un nevis 163 dienās, kā to bija aprēķinājusi amerikāņu ekspertize, pēc tam, kad viņi bija uzvilkuši jūmtā sarkanu karogu, viņi nebūt neteica svinīgas runas, bet tikai jautāja:

— «Nu, bet kā būs ar stiklu?...»

Jūlijs Fučiks atklāj mums savu savilņojumu, kādu viņš piedzīvoja, redzot šīs rūpnīcas pirmo traktoru:

«Jauns strādnieks uzlēca uz sēdekļa, Pagriezta stūri, Ieslēdza motoru. Riteņi pieskārs zemei. Pirmais Stalingradas traktors bija noņemts no konveijera. Pirmais Stalingradas traktors izbrauca pa rūpnīcas vārtiem. Klusums. Pat vējš apriņa, un baltie mākoņi apstājās. Tikai traktors dziedāja savu dziesmu — dziesmu par brīvību, par lielo darbu, par jauno dzīvi.»

Ar tādu godību, viršiņīgu cilvēku starpniecību, kāds bija Jūlijs Fučiks, citu zemju tautas dabūja zināt patiesību par Padomju Savienību. Šī taisnība uzvarēja. Patlaban padomju zeme ir kā varens spēdēklis, uz kuru cerība noraugās visa progresīvā cilvēce. Šis, pasaulē pirmās socialistiskās valsts ienaidnieki, imperialisma dienderi no jauna cenšas apmētāt ar dubļiem padomju zemi un tautu.

Jauna kara noziedzīgo provokatoru nerakstītie klīdzēji; un dažādu pasugu imperialistu rīcieni nespēj apklusināt izcilu kultūras meistaru balsis, to meistaru, kas nostājušies demokrātijas humanu ideju sardzē. Kad kādreiz starptautiskā reakcija pieteica karagājieni pret jauno padomju valsti, Romens Rolans nāca klajā ar neizmirstamo uzsaukumu: «Apturiet slepkavas!» Lielais franču rakstnieks, izteikdams miljonnie godību cilvēku domas visā pasaulē, iesaucās: — «Es atmaskoju visas pasaules priekšā Eiropas un Amerikas valdību nevērdzīgos melus, un vispirmā kārtā Francijas valdību, šo avānturistu baru ieroču piegādātāju dienestā, kuri pa visu zemi izstiepī savas plēsīgās rokas...»

Es atmaskoju tās inteliģences nodevību, to inteliģenci, kura kādreiz atradās kuģa priekšgalā sardzē un vādāja šo kuģi vētrās, bet kura tagad pērk sev apmierinājumu un mājīgumu par savas klusēšanas kauna pilno cenu, ar savu sulainisko, verdzisko padevību un kalpo zelta un goda zīmju saimnieku interesēm un atbrībai.

Es griežos pie labāko Eiropas un Amerikas spēku snaudošās apziņas.

Es uzaicinu visas pasaules tautu vēl snaudošos kolosālos spēkus saraut cilpu, kuru plutokrātiskais un kara režīms taisās taj uzmet...»

Es uzaicinu ar visiem spēkiem nostiprināt visu atbrīvoto tautu strādnieku masu savienību.»

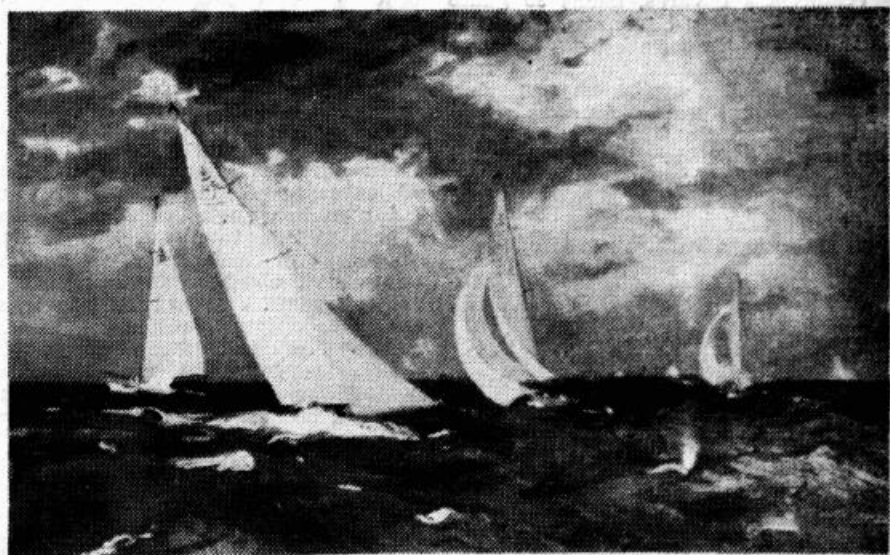
Otrā pasaules kara laikā levērojamais franču dzejnieks Luijs Aragons, kas cīnījās pret fašistiskajiem okupantiem, aicināja savu tautu varonīgi cīnīties pret iebrocējiem. Nevienlīdzīgās cīņās viskritiskākajos mirkļos, kad vairs tikai gara stiprums deva iespēju turpināt kauju, Luijs Aragons smēla savu jēdvēsmu lielās Padomju Savienības tautu ārkārtējos varondarbos.

Sodien PSRS ir varena lielvalsts, nesatricināms miera balsts visā pasaulē. 1928. gadā pazīstamais amerikāņu rakstnieks Teodors Draizers, apmeklējis Padomju Savienību, uzrakstīja grāmatu «Draizers skatās uz Krieviju». Un kaut arī viņš tad vēl izteica domu, ka «pilnos apmēros nav mierā ne ar padomju valdības formu, teoriju un praktiku», mēs viņa grāmatā atrodam šādus vārdus: — «Es nācu pie slēdziena, ka Krievija, droši vien, pārvērtīsies par vienu no visvarenākajiem ekonomiskajiem faktoriem un spēkiem, kādi vien iebkad ir pastāvējuši pasaules vēsturē.»

Padomju Savienībai šodien nav mazums ienaidnieku. Tāpat kā pirms trīsdesmit gadiem, tā arī tagad naidīgi propagandā cenšas noslēpt tautu acīm patiesību par socialistisko valsti, par padomju tautas grandiozajiem panākumiem pēckara staliniskās piegādes plāna izpildīšanā. Tomēr ar katru dienu starptautiskā kapitāla algādžiem arvien grūtāk nākas noslēpt patiesību. Tautas gudrība saka: — «Viss pāriet, — taisnība paliek.»

Šis taisnības sardzē stājas un savas balsis paceļ visi progresīvie, krievnieki laudis, kuriem dārgi demokrātijas ideāli un kuri cīnās par visas cilvēces progresu.

Lūk, kāpēc padomju sabiedrība ir stingri pārliecināta, ka mūsu rakstnieku grupas uzaicinājums amerikāņu kultūras meistariem, uzaicinājums paceļt savas balsis pret jauniem fašisma un kara draudiem un nostāties taisnības sardzē atradīs dziļas, plašas un siltas atbalis visu zemju godīgo cilvēku sirdīs.

Regata

Eduards Kalniņš

(No Oktobra revolūcijas 30. gadadienai veltītās izstādes)

Daži vārdi par 1948. gada dziesmu svētkiem

Nākamajā gadā paiet 75 gadi, kopš Rīgā notika pirmie vispārīgie dziesmu svētki (1873.), kas bija viens no levērojamākajiem notikumiem latviešu kultūras dzīvē septiņdesmito gadu pirmajā pusē. Šie svētki iezīmēja ar progresīvu tendenci, kas bija vērstas pret toreiz pastāvošo iekārtu — carismu. Tie modināja tautā nacionālo apziņu, vienloja to uz cīņu pret verdzīnātājiem.

Vēlāk, buržuāziskās Latvijas laikā, rīkotos dziesmu svētkos latviešu reakcionāri pārvērtā par šauras klīķes svētkiem, kuru patiesā būtība attālinājās no tautas svētkiem šī vārda patiesā nozīmē. Dziesmu repertuārs ar savu pasīvo saturu centās novirzīt tautas uzmanību no tālaika īstenības sasāpējušajiem jautājumiem.

1948. gada dziesmu svētki notiek jaunā vēsturiskā laikmetā — laikmetā, kad latviešu tauta, skatīdama savas turpmākās dzīves saulainās perspektīvas, droši cel socialistisko sabiedrību. Šie dziesmu svētki būs pirmie, kas notiek Padomju Latvijā, un tāpēc, gluži dabiski, tie pašos pamatos ar savu saturu atšķirsies no visiem līdz šim notikušajiem dziesmu svētkiem. Ja tagad runājam par dziesmu svētkiem un gatavojamies tiem kā īstiem visas tautas svētkiem, tad arī lai apzināmies, ka šādu nozīmīgu šie svētki var iegūt tikai padomju iekārtā. Tikai tagad ar pilnu balsi var izskanēt tās idejas, ko sevi ietver repertuārā ieslēgtās dziesmas, tikai tagad šais svētkos tautas radošie spēki var gūt pilnīgu izteiksmi. Nākamajā gadā notiekošie dziesmu svētki būs atbrīvotās latviešu tautas priekša izpausmes svētki. Kori saņēmuši lielu uzdevumu. Tagad lai'ks parādīt vislielāko aktivitāti un gatavoties svētkiem. Jādibina jauni kori, jāpapildina dziedātāju sastāvs jau pastāvošajos koros. dzīvi jāinteresējas par repertuāru. Jārūpējas par nošu materiālu u. t. t. Šiem dziesmu svētkiem jābūt spilgtiem mūsu jaunās padomju mākslas uzplaukuma lieciniekiem. Mums ir tagad par ko paust prieku savās dziesmās: diendienā mūsu dzīve zeļ un klūst gaišāka, saulaināka. Dzīst kara cirstās brūces, no

drupu kaudzēm paceļas jauna dzīve, kurai visas iespējas tālākai attīstībai dod Lielajā Tēvijas karā gūtā uzvara. Dziesmai tā patiešām būs liela diena, kad visa zeme skanēs priekā un gavilēs: «Mums dziesma plūst no skaidras sirds, mēs atkal brīvi esam!» Latviešu tauta kopā ar citām brālīgajām padomju tautām atdod visus savus spēkus pašreizējā dzīves atjaunošanas un jauncēsmes darbam. Lielis ir padomju patriotisma vienotājs spēks, un priekšā stāvošā dziesmu svētku uzdevums ir šo spēku vairot. Dziesmu svētki padomju iekārtā nav tikai šauri dziesmu mīļotāju svētki. Kā padomju kultūras, socialistiskās saturā un nacionālās formā, spilgts izpaudums tie ir visas latviešu tautas un reizē ar to arī visu citu padomju tautu spilgts kultūras dzīves notikums, kas nav ieslēgts šaurās savas zemes robežās. Šais svētkos gaidāmi viesi no visām brālīgajām PSRS tautām. Šais svētkos skanēs arī citu padomju tautu tautas dziesmas, tādējādi: pužot staļiniskās tautu draudzības idejas. Nacionāla norobežošanās slēpj sevī draudus mākslas tālākai augšanai. Dzīvā, radošā vienība ir krievu un citu brālīgo padomju tautu mākslu arī mūsu māksla var pacelties nebijušā augstumā.

Šiem svētkiem ar savu saturu jāpauz visdziļākās pateicības jūtas mūsu uzvaru organizētājam un iedvesmotājam biedram Stalīnam.

Lai svētkos izpildāmās dziesmās un dejās patiešām izpaustos prieks par cīņās un darbā gūtajām uzvarām, lai patiešām izskanētu liela un sirsnīga pateicība lielajam tautu vadonim, ne mirkli neizmirsīsim priekšā stāvošā lielo Padomju Latvijas kultūras un politiskās dzīves notikumam — 1948. gada dziesmu svētkiem. Pieliksim vislielākās pūles šo svētku organizēšanā un programmas iestudēšanā. Šis priekšā stāvošās svinīgās dienas un rosīgā gatavošanās tām lai iedvesmo mūsu tautu jauniem panākumiem darbā visās mūsu dzīves nozarēs!

J. Ozoliņš,
dziesmu svētku komisijas loceklis

PAR CIRKU UN ESTRADI

Ikreiz, lasot kādu rakstu par cirku, var sastapt šādas vai tām līdzīgas frazes: «Programā trūkst sarunas žanra pārstāvju», «Programā nav nacionālu latvisku numuru», «Programā neuzstājas vietējie estrades un cirka darbinieki» u. t. t. Neviens nepiegrīz šiem izteicieniem pelnīto vērtību. Tos vienkārtīgi ignorē, acīm redzot spriežot tā: kad nav — nav, tur neko nevar darīt.

Bet īstenībā tas tā nemaz nav. Vai tad mums tiešām nav estrades un cirka darbinieku? Vai mums tiešām nav akrobatu, žonglieru, klaunu, iluzionistu, stāstītāju — humoristu u. t. t. Protams, ka ir. Pilnīgi pietiekami un ar labu kvalifikāciju.

Bet, par nožēlošanu, neviens ar viņiem nenodarbojas. Neviens nepiegrīz uzmanību viņu darbam. Mēs pat esam pārliecināti, ka Latvijas PSR Valsts filharmonijas vadošie cirka un estrades nozares darbinieki nemaz pat nepazīst visus šos darbiniekus. Kaut gan viņi, kā teic, turpat ar roku pasniedzami. Daži piemēri: IeM klubā ir teicams humorists — parodists A. Lebedinskis, Leļļu teātri strādā muzikāls ekscentriķis A. Daškevičs, tai pašā jau pieminētajā IeM klubā strādā estrades komiķis O. Levins. Bez šiem ir vēl vesela rinda darbinieku, un ne tikai Rīgā, bet arī citās Padomju Latvijas pilsētās.

Šie cilvēki savā laikā jau strādājuši cirka arenā un uz estrades, bet neviens nav interesējies par viņu darbu, jo vispār cirka un estrades jautājumiem pie mums neviens nepiegrīz vajadzīgo vērtību un interesi. Daudzi vadošie Valsts filharmonijas darbinieki cirku un estradi uzskata par zemākas šķiras mākslu, un tāda žanra darbiniekiem, kā klauniem, žonglieriem, iluzionistiem, humoristiem u. t. t., pēc viņu ieskata, nav piegriežama vērtība.

Gaišu liecību par to dod mēģinājums

L. Vilnis

